

Kijów, 17.04.2015 r.

Reforma prokuratury w Ukrainie może nie dojść do skutku z powodu zaniedbań i zaniechań byłego prokuratora generalnego Vitaliya Yaremy i obstrukcji Bloku Poroszenki

Jednym z głównych zobowiązań władz ukraińskich wobec partnerów zachodnich, podjętych w zakresie reformowania systemu wymiaru sprawiedliwości państwa, było przeprowadzenie reformy prokuratury. W dniu 25.04.2015 r. miała wejść w życie nowa ustawa o prokuraturze, lecz z powodu świadomego zaniechania, jakiego dopuściło się byłe kierownictwo Prokuratury Generalnej na czele z Vitaliyem Yaremą, reforma została zagrożona. Aby poprawić sytuację, należy natychmiast uchwalić zmiany w ustawie.

W dniu 14.10.2014 r. Rada Najwyższa Ukrainy uchwaliła, a w dniu 23.10.2014 r. prezydent Ukrainy Petro Poroshenko podpisał nową ustawę ukraińską „O prokuraturze”, która otrzymała nader pozytywną opinię ze strony wspólnoty międzynarodowej (w szczególności ze strony Komisji Wiedeńskiej i Rady Europy)¹. Jej uchwalenie było jednym z warunków implementacji umowy stowarzyszeniowej pomiędzy Ukrainą a Unią Europejską. Nowa ustawa przewiduje pozbawienie prokuratury funkcji ogólnego nadzoru, przekazanie funkcji śledczych Państwowemu Biuru Śledczemu, udzielenie prokuratorom gwarancji niezawisłości, utworzenie niezależnych od kierownictwa prokuratury organów samorządu prokuratorskiego, reorganizację struktury prokuratury (utworzenie prokuratur lokalnych zamiast rejonowych) i inne². Zatem, zgodnie z nową ustawą prokuratura powinna zostać pozbawiona przynależnego jej do tej pory prawa do sprawowania „ogólnego nadzoru”, co pozwalało jej na „ingerowanie” praktycznie we wszystkie sfery życia społecznego i stwarzało warunki sprzyjające powszechnej korupcji. Prokuratura ukraińska powinna również stać się bardziej niezależna w wykonywaniu swojej pracy, zwłaszcza od prezydenta Ukrainy, który zgodnie ze starą ustawą, wysuwa kandydaturę prokuratora generalnego, którą następnie zatwierdza Rada Najwyższa Ukrainy.

W tym samym czasie postanowiono, że nowa ustawa zacznie obowiązywać dopiero po upływie 6 miesięcy od jej uchwalenia (rozdział XII Ustawy „O prokuraturze”), czyli od dn. 25.04.2015 r. Było to uwarunkowane koniecznością wprowadzenia zmian technicznych, prawnych oraz strukturalnych do systemu działania prokuratury, takich jak: utworzenie komisji kwalifikacyjno-dyscyplinarnej prokuratury, Rady Prokuratorów Ukrainy oraz miejscowych oddziałów prokuratur na terenie całej Ukrainy i zatrudnienie w nich nowego personelu.

Do wejścia w życie nowej ustawy pozostało zaledwie kilka dni, a prokuratura jest całkowicie nieprzygotowana do spełniania jej wymogów, co jest efektem zaniedbań i zaniechań ze strony byłego kierownictwa GPU na czele z Vitaliyem Yaremą. W szczególności nie zostały utworzone miejscowe prokuratury i organy samorządu prokuratorskiego, nie przyjęto do prokuratury nowych pracowników zgodnie z nową procedurą. Z tego powodu nowe kierownictwo Prokuratury Generalnej jest zmuszone wnioskować o przedłużenie terminu wejścia ustawy w życie.

Obecnie do Rady Najwyższej Ukrainy zgłoszonych jest 6 projektów ustaw, przewidujących przesunięcie terminu wejścia w życie nowej ustawy „O prokuraturze”. Większość z nich zakłada automatyczne przeniesienie terminu wejścia w życie nowej ustawy do 2016 roku. W dniu 09.04.2014 jeden z takich projektów ustawy³, przygotowany przez przewodniczącego proprezydenckiej frakcji partii „Blok Petra

¹ <https://twitter.com/GeoffPyatt/status/479290525472657408>

² http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=145606

³ w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54661

Poroshenki” Igora Lutsenko został poddany pod głosowanie w parlamencie. Dokonano tego wbrew procedurze (projekt ustawy nie został rozpatrzony przez właściwą komisję), oraz wbrew porozumieniu koalicyjnemu (projekt ustawy został zaproponowany wyłącznie przez frakcję proprezydencką i nie uzyskał poparcia innych frakcji, wchodzących w skład koalicji parlamentarnej). W trakcie głosowania projekt ustawy został odrzucony, ponieważ nie uzyskał wymaganej liczby głosów deputowanych. Jeśli projekt ustawy zostałby jednak przyjęty, oznaczałoby to fiasko dla reformy prokuratury, uważa deputowana Elena Sotnyk⁴.

Ta sprawa wyraźnie pokazała, że **siły proprezydenckie w Radzie Najwyższej Ukrainy próbują maksymalnie opóźnić rozpoczęcie wprowadzania reform do organów prokuratury, aby zachować wpływ prezydenta na resort.**

Fundacja Otwarty Dialog za najbardziej optymalny uważa projekt Nr 2404-1 „O wniesieniu zmian do Ustawy Ukrainy „O prokuraturze”, który został przygotowany przez grupę deputowanych z czterech frakcji koalicji parlamentarnej – Elenę Sotnyk, Oksanę Syroid, Leonida Emeltsa, Pavla Kostenkę, Yegora Soboleva, Viktora Chumaka i Igora Lutsenkę. Projekt tej ustawy zakłada:

- utworzenie wyspecjalizowanej prokuratury antykorupcyjnej (bez niej nie może działać Biuro Antykorupcyjne);
- zmniejszenie liczby prokuratorów z 18 000 do 10 000;
- powstanie sieci miejscowych prokuratorów, z uwzględnieniem sytuacji panującej na okupowanym terytorium na wschodzie Ukrainy;
- proces reorganizacji prokuratury w roku 2015 z wyszczególnieniem jego etapów (do dn. 01.09.2015 r. – nabór prokuratorów do prokuratorów miejscowych, do dn. 01.01.2016 r. – nabór prokuratorów do prokuratorów regionalnych, do dn. 01.03.2016 r. – nabór prokuratorów do Prokuratury Generalnej). Proces naboru staje się transparentny^{5,6}.

Projekt ustawy został włączony do porządku obrad Rady Najwyższej i powinien zostać rozpatrzony do dnia 25.04.2014 r.

Po zwycięstwie rewolucji Ukraina uzyskała szansę, by stać się państwem prawdziwie demokratycznym i praworządnym. Na tym etapie ważnym krokiem powinna stać się reforma organów ścigania, które przez lata niepodległości kraju zdążyły się zmienić w integralną część korupcyjnego systemu. Nowa ustawa ukraińska „O prokuraturze” może w radykalny sposób przekształcić organy prokuratury w Ukrainie, jednak z powodu przestępstwa zaniechania, jakiego dopuściło się byłe kierownictwo Prokuratury Generalnej Ukrainy z Vitaliyem Yaremą na czele, a także oporu ze strony proprezydenckich sił w parlamencie ukraińskim, wprowadzenie nowej ustawy zostało zagrożone. **Ustawa wymaga wprowadzenia do niej zmian w trybie pilnym, w przeciwnym wypadku może dojść do zapaści prawnej i instytucjonalnej – stara ustawa utraci ważność, a nowa nie będzie mogła wejść w życie. Co więcej, poważnie ucierpi międzynarodowy wizerunek Ukrainy, od której Zachód oczekuje natychmiastowych i radykalnych reform.**

W związku z tym uchwalenie w trybie pilnym (do dn. 25.04.2015 r.) projektu ustawy Nr 2404-1 „O wniesieniu zmian do Ustawy Ukrainy „O prokuraturze” jest sprawą palącą, ponieważ ten, w odróżnieniu od innych podobnych projektów ustaw, przewiduje rozpoczęcie wprowadzania reform w prokuraturze już w 2015 roku oraz gwarantuje efektywny okres przejściowy w reformowaniu organów prokuratury.

⁴ <https://www.facebook.com/samopomich.ua/videos/781115711978061/?pnref=story>

⁵ <http://pravo.org.ua/2011-07-05-15-26-55/2011-07-22-11-19-37/1915-zavdannia-n1-dlia-parlamentu--reforma-prokuratury.html>

⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54623

Fundacja Otwarty Dialog uważa również za konieczne pociągnięcie do odpowiedzialności karnej z art. 367 kk Ukrainy („niedopełnienie obowiązków służbowych”) byłego prokuratora generalnego Ukrainy Vitaliya Yaremy, pod którego kierownictwem proces przeprowadzenia zmian strukturalnych w resorcie zakończyło się fiaskiem. Z powodu jego zaniedbań i zwłoki został zagrożony proces przeprowadzania reform w ukraińskiej prokuraturze, co pozostaje w sprzeczności z interesami państwowymi Ukrainy.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

Andriy Osavoliyk – andriy.osavoliyk@odfoundation.eu

Lyudmyla Kozlovska – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu